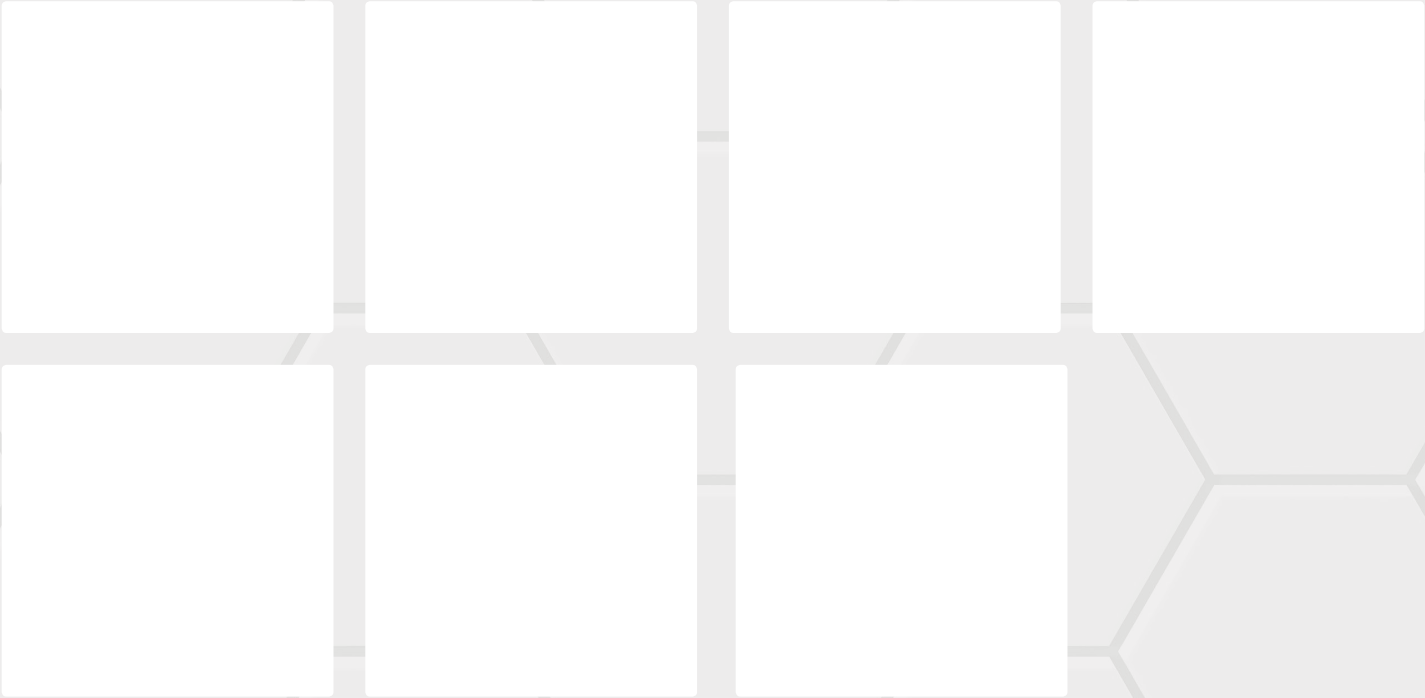

Skötsel av kakel och klinker

I denna folder redovisas
råd och rekommendationer
om hur ytskikt med
keramiska plattor på bästa
sätt kan underhållas.

bygg
keramik
rådet

Råd och rekommendationer

Väggar och golv med keramiska plattor är i princip underhållsfria. Ytskikt av keramiska plattor har mycket lång livslängd, i de flesta fall längre än byggnadens egen. Normalt krävs endast regelbunden städning anpassad till nedsmutsningen och avtorkning vid spill. Informationen är utarbetad av Byggkeramikrådet och är en generell vägledning. För mer detaljerad vägledning för specifika keramiska plattor och/eller förutsättningar hänvisas till respektive leverantörs information.

Råd om kemiska produkter

Välj rätt rengöringsmedel!

Vanliga städ och skötselprodukter finns hos dagligvaruhandeln. Speciella rengöringsprodukter finns hos fackhandeln. När du väljer en rengörings- och skötselprodukt du inte har tidigare erfarenhet av bör du:

- klargöra produktens kemiska innehåll och sammansättning.
- inhämta råd från keramik eller stenvärdleverantören, särskilt om de kemiska ämnena är starkt sura eller starkt alkaliska.
- välja miljövänliga produkter. Det finns miljömärkta produkter för nästan alla applikationer.
- så långt som möjligt undvika att använda kemikalier som är märkta som skadliga för miljön eller är irriterande för hud och andningsvägar.
- alltid läsa tillverkarens bruksanvisning innan användning.

Använd produkten på rätt sätt!

Använd inte starka rengöringsmedel utan att kontrollera att ytan tål det. Applicera medlet först på ett litet, om möjligt undanskymt, fält för att se effekt och effektivitet.

Följ bruksanvisningen och tillverkarens råd om rekommenderade blandningsförhållanden. Om effektiviteten är bra kanske man kan minska blandningsförhållandet lite? Det sparar miljön och minskar kostnaderna.

Läs hälsofarliga etiketten och följ instruktionerna för skyddsåtgärder. Många rengörings- och skötselprodukter måste användas med försiktighet. Alla produkter märkta *Frätande* eller *Mycket frätande* kräver användning av handskar som nödvändig skyddsutrustning.

Byggstädning

På golv generellt finns det en risk att bristande rengöring i byggskedet lämnar kvar en hinna av fogmassa/cement, som inte alltid är skönjbar för ögat. Detta visar sig först efter några månaders normal städning och då i form av allt sämre möjlighet att få golvet rent. Smutsen löses, men omfördelas och blir kvar och byggs på i den råa ytan som hinnan av fogmassa medför. Detta problem måste lösas i två steg. Först måste golvet noggrant rengöras med vatten och grovrengöringsmedel i en eller flera behandlingar, med efterföljande sköljning med rent vatten.

Därefter ska golvet rengöras med vatten och medelstarkt surt rengöringsmedel i en eller flera behandlingar och med efterföljande noggrann sköljning med rent vatten. Om i stället endast vatten och surt rengöringsmedel används förmår inte rengöringsmedlet tränga igenom smutsskiktet som bildats och lösa upp cementhinnan. Surt rengöringsmedel kan inte användas på keramiska plattor med dekorering eller ytbeläggning som innehåller metall, eftersom det sura rengöringsmedlet då kan ge skador på metallen.

Daglig rengöring/veckostädning

Alla typer av keramiska plattor kan rengöras med vatten och ett neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel (pH 7,5 – 9,5), så kallat all-rengöringsmedel. Ta för vana att skrapa bort vattenpölar eftersom kalkrikt vatten kan lämna fläckar. Kalkavlämningar avlägsnas med svagt surt rengöringsmedel.

Väggar

Rengörs med vättorkning med fiberduk eller motsvarande och eventuell eftertorkning.

Golv

Daglig rengöring görs normalt med torrmoppning för att samla upp partiklar och damm.

Veckorengöring görs med våt moppning med vatten och neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel. Alternativt används i offentlig miljö

städmaskin, avsedd för daglig städning och rent vatten utan rengöringsmedel. Kvarstående vatten på keramiken skrapas av för att undvika fläckar.

Oglaserade våtpressade keramiska plattor med viss öppen porositet i ytan, skönjbart vattenabsorberande, kan alternativt rengöras med vatten och såplösning. Såplösningen kan till en del tränga in i denna typ av plattor och fungera som skydd mot framtida nedsmutsning.

Observera dock att såpa aldrig får användas på andra tätare eller glaserade typer av plattor. Såpalösningen lägger sig på dessa typer av plattor som en fet hinna och skapar ökad nedsmutsning och försvärad rengöring. Har detta felaktigt gjorts måste fetthinnan av såpa rengöras med vatten och medelstarkt alkaliskt rengöringsmedel (pH 9,5 – 12), så kallat grovrengöringsmedel, i en eller flera behandlingar.

Rengöring av specifik nedsmutsning och/eller fläckar

Väggar

I våtutrymmen kan kalkavsättningar på plattor och fogar bildas över tid i områden med kalkrikt vatten. Kalken kan avlägsnas med vättorkning med vatten och medelstarkt surt rengöringsmedel (pH 2 – 5). Inför sådan rengöring måste fogarna alltid mättas med vatten innan behandlingen så att inte surt vatten tränger in i fogarna och löser upp cementen i fogmassan. Efter behandlingen är det viktigt att ytorna sköljs rikligt/mycket noggrant med rent vatten.

Golv

På golv i våtutrymmen kan på samma sätt som väggar, kalkavsättningar bildas och detta behandlas på samma sätt som för väggar. Möjligen med extra uppmärksamhet på vattenmättningen av fogarna före behandlingen och på rengöringen med rent vatten efter behandlingen, så att inget surt rengöringsmedel påverkar fogarna.

Fogar

Cementfogar i våtutrymmen

Kan över tid få en beläggning av tvål och avlagringar i området för dusch/bad. Beläggningen är grogrund för mögelpåväxt. Därför måste regelbunden rengöring utföras med milt alkaliskt rengöringsmedel och med efterföljande sköljning med rent vatten

Mjukfogar av silikonmaterial

Mjukfogar i våtrum används för att ta upp rörelser. Även dessa rengöres vid behov med milt alkaliskt rengöringsmedel och efterföljande sköljning med rent vatten.

Golvbrunn

Vattenlås i golvbrunnen rengörs efter behov för att undvika lukt och mögelpåväxt. Med mjuk borste och milt alkaliskt rengöringsmedel i vatten och med efterföljande sköljning med rent vatten. Var mycket försiktig så att skada inte uppstår på brunnsmanschett och klämring.

Några vanligen förekommande föroreningar och förslag på lämplig typ av rengöringsmedel

- **Livsmedelsfläckar, öl/vin, fett eller metallskrap av aluminium (lätmetall)** tas bort med alkaliskt rengöringsmedel. såsom allrengöring, grovrengöringsmedel eller målarsoda.
- **Maskinoljefläckar, asfaltfläckar, skrapmärken av gummi eller stearin/paraffin** tas bort med organiskt lösningsmedel såsom lacknфта, aceton, teknisk alkohol (T-röd) eller rengöringsbensin.
- **Rostfläckar, kalkfläckar eller skrapmärken av stål/järn** tas bort med surt rengöringsmedel i vatten, såsom "Klinkerrent", ättiksyra/ättiksprit eller citronsyra.
- **Färgfläckar** som torkat tas bort mekaniskt med rakblad eventuellt kombinerat med värmepistol. Kraftigt färgade fläckar kan blekas med hjälp av kloridhaltiga rengöringsmedel såsom Klorein.

Materialfakta

Keramiska plattor

Keramiska beklädnader består av keramiska plattor monterade på underlaget med fästmassa eller bruk, samt fogar mellan plattorna fyllda med fogmassa. Vanligt förekommande benämningar på olika typer av keramiska plattor är kakel, klinker, granitkeramik, mosaik och terrakotta.

Kakelplattor

Tillverkas av lera som ger relativt poröst gods. Vattenabsorption (ett mått på porositet) är 10–20%. Kakelplattor är alltid glaserade. De är avsedda för väggbeklädnader och används endast inomhus i vårt klimat.

Klinkerplattor

Tillverkas av leror som ger lägre vattenabsorption än ca 10%, vanligtvis mellan 0 och ca 6%. Klinkerplattor förekommer som både glaserade och oglaserade. De används som golvbeläggningar och väggbeklädnader.

”Granitkeramik”

Klinkerplattor i porslinskvalitet som med hjälp av avancerad tillverkningsteknik får mycket låg porositet. Vattenabsorptionen är under 0,5%. Plattorna kan vara oglaserade, glaserade eller polerade.

Mosaik

Glaserade eller oglaserade klinkerplattor i små format, som levereras och monteras i form av ark, normalt 30x30 cm. Arken sammanhålls vanligen av nät på baksidan. Mosaik förekommer även i andra material, t.ex. glas, metall och natursten.

Cottoplattor, ”terracotta”

En speciell typ av plattor som ofta har mycket hög porositet, ibland upp till 20%. Cottoplattor är oglaserade. De har rustik karaktär och kräver normalt ytbehandling vid montering och användning.

Fogning och läggning av cottoplattor på golv fodrar alltid speciella åtgärder inför fogningen för att rester av fogmassan inte skall sugas in i de oftast mycket porösa plattorna. Därför rekommenderas att man följer anvisningarna från tillverkaren av de specifika cottoplattor som används.

Övriga material

Andra hårda material som inte är sintrade kräver andra monterings- och skötselanvisningar. Kontrollera alltid med din leverantör för val av fästmassa och skötsel innan montage, efterbehandling och löpande underhåll.

Natursten

Kan till exempel vara marmor, kalksten, och granit. Behandlas och monteras enligt leverantörens anvisning. Se mer på www.sten.se

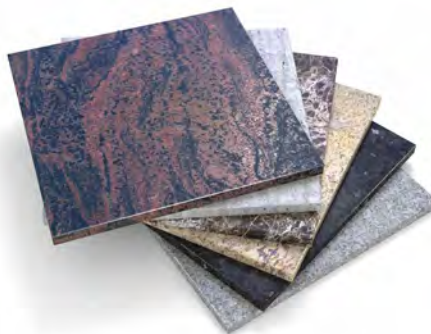
Varning! Marmor och kalksten skadas av syror och sura rengöringsmedel (pH lägre än 7), även fogbruket angrips av syror.

Marrakesh

En hydraulisk bunden platta som ska behandlas enligt leverantörens anvisning. Detta för att motverka missfärgning och inträngning av fukt som kan orsaka missfärgning utfällningar mm.

Moderna cementbundna fogmassor

Har oftast en vattenavvisande karaktär, som påtagligt minskar risken för mögelpåväxt och minskar rengöringsbehovet över tid.

Efterbehandlingar

Generellt behöver inte keramiska plattor efterbehandlas.

Tätsintrade plattor av alla slag och glaserade plattor får på inga villkor efterbehandlas. Oglaserade klinkerplattor med viss porositet kan behandlas med speciella så kallade sealers. Äldre golv med denna typ av plattor kan även ha behandlats med så kallad klinkerolja.

Cottoplattor behöver oftast ha en ytbehandling, för att inte smutsas för hårt, vilket vanligtvis görs i form av en behandling hos tillverkaren. Om inte detta förfarande används

ska efterbehandling göras enligt tillverkarens rekommendation.

Golvvårdsvaxer av olika slag avsedda för andra golvmaterial ska aldrig användas till keramiska plattor. Fläckar och spill ska alltid torkas upp med en trasa eller mjuk svamp så snart som möjligt. Vid rengöring med starka kemikalier bör man alltid börja med väl utspädd lösning och vid behov öka koncentrationen. Prova rengöringseffekten på en liten och helst undanskymd yta. Kontrollera att rengöringsmetoden inte skadar den keramiska beläggningen/beklädnaden.

Se även:

www.sten.se

www.stadbranschensverige.se

**bygg
keramik
rådet**

Byggkeramikrådet, Högbergsgatan 27, 116 20 Stockholm
Tel. 08-641 21 25
info@bkr.se www.bkr.se